

Avrupa'da yaşam kalitesi: Ekonomik krizde aileler

Yönetici özeti

Giriş

Avrupa Yaşam Kalitesi Anketi (EQLS), ekonomik krizden önce ve sonra Avrupalıların yaşam koşullarına ve sosyal durumuna dair güvenilir bir tablo sunmaktadır. Peki, kriz çocuklu aileleri nasıl etkiledi? Ülkelerin büyük bölümünde genel nüfusa nazaran çocuklar yoksulluk veya sosyal dışlanma açısından daha fazla risk altındadır; bu nedenle, krizin çocuklu haneleri nasıl etkilediğini anlamak önemlidir. Bu rapor AB genelinde çocuklu farklı aile tiplerinde değişen yaşam kalitesini tanımlamakta ve bu ailelerin yaşam standartlarını ve sosyal durumunu karşılaştırmaktadır. Aileler iki ana gruba ayrılmaktadır:

- Tek ebeveynli aileler, çalışan ya da çalışmayan, yalnız ya da akrabalarıyla yaşayan;
- Çocuklu çiftler, her ikisi ya da eşlerden birinin para kazandığı ve yine aile birimi olarak ya da diğer akrabalarla yaşayan.

Farklı aile politikası yaklaşımları ile ilişkili olabilecek potansiyel modeller dört ülke grubundaki farklılıklar incelenerek belirlenmiştir; bu ülke grupları bir uçta en esnek aile politikası olanlardan diğer uçta en geleneksel politikalara sahip olanların yer aldığı bir spektrumda sınıflandırılmıştır.

Politika bağlamı

Ekonomik kriz, pek çok Üye Devlette yaşam ve çalışma koşullarının bozulmasına yol açmış ve ülkeler ve insan grupları arasındaki eşitsizlikleri artırmıştır. Hâlihazırda hassas konumda olanlar, yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altındadır. Aileler arasında da eşitsizlik belirgin şekilde arttığı görülmektedir: Bir çocuğun yoksulluk içinde yaşayıp yaşamaması, kısmen, içinde büyüdüğü aile tipine bağlıdır. Bu genel bilgiler ışığında, AB'nin Sosyal Yatırım Paketi Üye Devletleri basit, hedeflendirilmiş ve koşullu yatırıma odaklanmaya çağırılmaktadır. Bu raporun amacı, politika yapıcıların hedef alınması gereken çocuklu aile tiplerini belirlemesine yardımcı olmaktır.

Temel bulgular

Yalnız ebeveynler çalışır ve işleri çoğunlukla tam zamanlıdır. Çalışan yalnız ebeveynlerin oranında AB28 genelinde 2007'den bu yana biraz değişiklik olmuştur; ancak en "geleneksel" ülkeler grubunda, çalışan yalnız ebeveynlerin oranında düşüş yaşanmıştır. Bu ülkelerin çoğunun krizden ciddi anlama etkilenmiş olması işsiz yalnız ebeveynlerin sayısındaki artışın nedenini açıklayabilir.

Akrabalarıyla yaşayan yalnız ebeveynlerin işsiz olması 2011 yılında 2007'ye göre daha olası olmuştur. Bu durum ailelerdeki yapısal değişikliğin bir yansıması olabilir. İşlerini kaybeden yalnız ebeveynler ailelerinin yanına taşınmak zorunda kalmış olabilir.

İşsiz hanelerdeki aileler geçimlerini sağlamakta en çok zorlanan ailelerdir, ayrıca şimdi 2007 yılına nazaran daha fazla ekonomik güçlükle karşı karşıya olmaları da daha olasıdır. İşsiz yalnız ebeveynler, en geleneksel ve kısmen geleneksel olan ülkelerde daha sık olmakla birlikte, her yerde zorluklarla karşılaşmaktadır; bu ebeveynlerin oranı ikinci grupta 2007'den beri iki kat artmıştır.

Çiftin her ikisinin de para kazandığı aileler mali zorluk yaşamaması en az muhtemel olanlardır ve krizden beri bu grubun durumunda belirgin bir kötüleşme olmamıştır. 2011'de 2007'ye nazaran daha fazla aile barınma ve elektrik, su, vb kullanım faturalarını ödemekte zorlanmıştır. İşsiz ailelerin borçlanma riski daha fazladır.

Yüksek oranda yoksunluk çeken işsiz ailelerinin oranı 2007'den bu yana belirgin şekilde artmıştır. "Esnek" ülkelerin çoğu en düşük yoksunluk ortalaması oranlarına sahipken, bu ülkelerdeki işsiz ailelerin yoksunluk oranı, söz konusu ülkelerin özelliği olan yeterli sosyal yardıma karşın, hâlâ yüksek seyretmektedir.

Yalnız anneler, ister tam zamanlı ister yarı zamanlı çalışsın, yalnız babalara ya da tek kişinin veya her iki kişinin de para kazandığı çiftlerdeki erkeklere göre daha az saat çalışmaktadır. Ayrıca yalnız annelerin işlerinin güvencede olmadığını hissetmeleri, 2007'ye göre 2011'de daha fazla saat çalışan yalnız babalara nazaran daha olasıdır.

Yalnız annelerin çoğu ve eşi olan anneler, eğer çalışma saatlerini belirleme şansları olsaydı çalışmak istediklerini belirtmektedir; ekonomik açıdan aktif olmayan annelerin %50'den fazlası yarı zamanlı çalışmayı tercih etmektedir. Tam zamanlı çalışan annelerin çoğu daha az çalışmayı tercih ederken, yarı zamanlı çalışan yalnız annelerin çoğu çalışma saatlerini artırmak istemektedir.

İş ve aile yaşamı arasındaki çatışma çocuklu tüm hane tiplerinde artmıştır. Tam zamanlı çalışan yalnız anneler iş-yaşam çatışmasını en sık yaşayanlardır.

İstihdam, ebeveynlerin subjektif refahında önemli rol oynamaktadır. Çalışmayan yalnız anneler en düşük yaşam memnuniyetine sahiptir ve en az mutlu hissedenlerdir.

Yaşam memnuniyeti ve mutluluk 2007 yılından bu yana belirgin şekilde değişmiş olsa da, işsiz hanelerde yaşayan ebeveynler her ikisinde de düşüş hissetmiştir; en esnek ülkelerdeki işsiz yalnız ebeveynler ise bu iki hususta en çok düşüş hissedenlerdir.

Yalnız bir kişinin para kazandığı çiftlerde, en geleneksel grupta yer alan ülkelerde çiftte para kazanan kişinin yaşam memnuniyeti ve mutluluğu evde oturan partnerine göre daha yüksektir. Ancak en esnek gruptaki ülkelerde, çiftte evde oturan kişinin subjektif refahı daha yüksektir. Karma-esnek grupta ve karma-geleneksel grupta, çok az farklılık bulunmuştur.

Tüm ülke gruplarında, bir iş sahibi olmak yalnız ebeveynlerin ruhsal esenliği için önemlidir. Bu durum işsiz ebeveynlere cömert yardımların sağlandığı ve kişilerin evde genellikle gönüllü olarak kaldığı ülkelerde bile geçerlidir. Çalışmayan yalnız ebeveynlerin ruhsal esenliği en esnek ülkelerde diğer ülkelere nazaran daha düşüktür.

Esasen geleneksel olan ülkelerdeki ebeveynler diğer ülkelere göre sosyal açıdan daha çok dışlanmaktadır, ancak her yerde en çok dışlananlar işsiz ebeveynlerdir. İşsiz yalnız ebeveynler için, sosyal dışlanma en esnek ülkelerde en yüksektir.

Akrabalarıyla yaşayan yalnız ebeveynler, diğer insanlarla birlikte yaşamalarına karşın kendilerini sosyal açıdan son derece dışlanmış hissetmektedir.

Gelir dikkate alındığında, diğerlerine göre hayatlarından en az memnun olanlar yalnız ebeveynlerdir: Dolayısıyla, subjektif refahları için gelir ve istihdam durumu önemli olsa da diğer (sosyal)

faktörler de önem taşımaktadır. Önemli biçimde, geniş aileleriyle birlikte yaşarlar da yalnız ebeveynlerin yaşam memnuniyetinin düşük olması, aileler gelir açısından bir şekilde koruma sağlayabilse de, bunun subjektif refahı artırmak için yeterli olmadığını öne sürmektedir.

Gelir göz önüne alındıktan sonra, çocuklarının aileleri ile yaşayan büyükanne/büyükbabaların yaşam memnuniyetlerinde düşük oranlar ortadan kalkmaktadır; bu da beraber yaşamak gelirin düşük olması nedeniyle bir zorunluluk olmaktan ziyade gönüllü ise aile yapısının yaşlılara destek sağladığını ortaya koymaktadır.

Politika göstergeleri

Yeterli sosyal yardımlar sunan en esnek ülkelerde bile, kimsenin çalışmadığı ailelerde yüksek yoksunluk seviyeleri izlendiğinden yalnız ebeveynlerin iş sahibi olmasına yardımcı olmak için bunu hedefleyen adımların atılması gereklidir.

Yakın zamanda işten çıkarılmış kişilerin mümkün olan en kısa sürede tekrar bir işe sokulması, bu dezavantajın kemikleşmesi riskini önlemek açısından bir politika önceliği olmalıdır.

Esnek çalışma saatleri yaygınlaştırılmalıdır: Aktif olmayan annelerin %50'sinden fazlası yarı zamanlı çalışmak istemektedir ve tam zamanlı çalışan annelerin çoğu daha az çalışmayı tercih etmektedir.

İşe gitmek her iki ebeveyn için de finansal açıdan daha iyi durumda olmak anlamına gelmelidir; bu da çocuk bakım masrafları için yardımcı olmak gibi hususları gerektirmektedir.

Sosyal uyumu, sosyal bütünleşmeyi ve sosyal işbirliğini güçlendirmek, politika gündeminin üst sıralarında yer almalıdır: Bu faktörler, bireylerin yeni sosyal risklerden nasıl etkileneceğini ve bireylerin, içinde yaşadıkları toplulukların ve ülkelerin nasıl ekonomik zenginlik kazanacağını ciddi derecede etkilemektedir.

Küçük çocuğu olan aileler için içinde izin, bakım ve işyeri desteği yer alan bütünleşik bir sistem yoluyla ailelerin iş ve bakım sorumluluklarını birleştirmelerine yardımcı olacak tedbirlere ihtiyaç vardır.

Daha fazla sayıda babanın izin almaya ve izni paylaşma teşvik etmek ve evdeki sorumluluklarını yerine getirmelerini kolaylaştırmak için ebeveyn izin sistemlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Ayrıntılı bilgi

"Quality of life in Europe: Families in the economic crisis" (Avrupa'da yaşam kalitesi: Ekonomik krizde aileler) hakkındaki rapor aşağıdaki adreste bulunmaktadır:
<http://www.eurofound.europa.eu/ewco/studies/tn1306013s/index.htm>

Daha fazla bilgi için, Araştırma Memuru Eszter Sándor ile esa@eurofound.europa.eu adresi üzerinden irtibata geçebilirsiniz.